

РЕЦЕНЗИЯ

От доцент д-р Атанас Кръстев,
преподавател по виолончело НМА „Панчо Владигеров”
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство
за дисертационния труд на

ТЕОДОРА НИКОЛАЕВА АТАНАСОВА,

докторант към катедра „Струнни”, Инструментален факултет

НМА „Панчо Владигеров” – София,

с научен ръководител: проф. Анатоли Кръстев

на тема „**Интерпретационни проблеми в някои творби за соло виолончело на Петър Христосков, Димитър Христов, Николай Стойков и Георги Арнаудов**”

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство

Дисертационният труд е задълбочен и откривателски поглед към посочените творби за виолончело. – Откривателски, защото за първи път те се разглеждат в ракурса на интерпретационните проблеми. Много съществена е мотивацията за избора на Атанасова – насоката и афинитета към българската музика, внушени й от нейните педагози – представители на националната виолончелова школа. Така съвсем естествено се поражда целта, която Теодора Атанасова си поставя с настоящото изследване – да провокира младите виолончелисти към тези солови бисери за виолончело. Дисертационният труд, изложен в 127 страници, има 72 нотни примери и е със съдържание: Увод, четири глави, заключение, приноси, публикации по темата, използвана литература, художествено-творческа дейност. Запознат съм и с Автореферата от 71 страници.

Първа глава - Транскрипцията в музиката. Някои популярни транскрипции във виолончеловата литература. Петър Христосков - „Ръченица“ № 6 оп.1 (транскрипция за соло виолончело на Джефри Дийн) инструментални и интерпретационни проблеми и начини за преодоляването им.

1.Транскрипцията в музиката. Някои популярни транскрипции във виолончеловата литература.

2.Петър Христосков – Кратка творческа биография и произведения за виолончело.

3.„Ръченица“ № 6 оп. 1 – (транскрипция за соло виолончело на Джефри Дийн) инструментални и интерпретационни проблеми и начини за преодоляването им.

Втора глава - Димитър Христов – творчески параметри и взаимодействия. Творби за виолончело. Композиционни и интерпретационни особености на „Размишления на едно самотно виолончело“;

Трета глава - Личността и творчеството на Николай Стойков. Изпълнителски прочит на соната за соло виолончело оп.39,

Четвърта глава - Георги Арнаудов – Кратка творческа биография и композиции за соло виолончело. Някои структурни и интерпретационни особености в „Три сонета по Микеланджело“ за соло виолончело.

Следват: **Заключение** , **Справка за приносите на дисертационния труд**, **Публикации по темата**, **Библиография**, **Справка за художествено-творческата дейност**.

В хода на изложението се налага установена методология в изследването – компактен исторически, аналитичен, сравнителен и

изпълнителски анализ, както – и единният подход към конструирането на всяка глава – съществени биографични данни за композитора, мястото на произведенията за соло виолончело в творчеството му, при отчетливото обрисуване на стиловата, жанрова, естетическа и изразна специфика при всеки от авторите и интрепреторските проблематика на творбите им. Много съществен е акцентът върху приноса на всеки автор, неговите заслуги и постижения в развитието на виолончеловия репертоар – а оттам - и на българската виолончелова школа. Отбелязана е и важната връзка с интерпретаторите на тези творби, нерядко написани в тясно сътрудничество с тях, значимостта на първите изпълнения.

С оглед на транскрипцията на цигулковото солово капричио **„Ръченица”** от **Петър Христосков** (дело на Джефри Дийн) в първа глава Атанасова много уместно се спира на транскрипцията като термин и като разпространение в световната и българската музикална литература (с акцент – върху виолончелови образци). Много добре са защитени интерпретаторските предложения и обосновки на авторката – във връзка с фолклорната основа и виртуозния облик на произведението, „преведено” от цигулка за виолончело.

Находките в разглеждането на изпълнителската трактовка и похвати в **„Размишления на едно самотно виолончело”** от **Димитър Христов** - втора глава, се свързват както с проследяването конкретни особености на инструменталните търсения и решения, така – и с образното съпоставяне на частите в цикъла, с програмното съдържание на всяка от тях и на цялата форма, с особеностите на индивидуалния стил на Христов – съчетание на диафония, мултимодалност, звукови находки, кратки тематични отблясъци и най-вече – с възможностите, които творбата предоставя за импровизационност в интерпретацията.

Сонатата за соло виолончело на Николай Стойков (в трета глава) отключва много точни изпълнителски дефиниции, свързани с ясното формулиране на сложните проблеми при изграждането на интерпретацията на сонатата, която носи инструментални трудности в контекста на класическата си форма, „облечена” в алеаторика, импровизационност, фолклорни наклонения (безмензурност, ритмика, интервалика, наподобяване звучността на народни инструменти).

Три сонета по Микеланджело за соло виолончело на Георги Арнаудов е една от най-мащабните сред многобройните творби на композитора, посветени на виолончелото. В неотделимите структурен и интерпретаторски анализ на Теодора Атанасова успешно са преодолените трудности, които поставя дълбоката амалгама от сложен цикъл, минимализъм, игра със звука и тишината, бравура, но и „извънземност”, медитация, многогласие, словесна опора (чудесна е отпратката към сонета като литературен жанр и към вдъхновилите Арнаудов поетични оригинали). Много конкретни и насочващи са възгледите на Атанасова за изпълнителските, но и за чисто професионалните, инструментални техники, необходими за автентичното прозвучаване на произведението.

Цялостното изложение доказва, че Теодора Атанасова борави със солиден **теоретичен модел**, съчетан с емпиричните възможности на активно концертиращ изпълнител. **Приносите на дисертацията**, изложени в лаконично формулирани 4 точки, отчетливо се проектират в дисертантския труд. Наистина за първи път тези произведения на Христосков/Дж. Дийн, Димитър Христов, Николай Стойков, Георги Арнаудов се разглеждат от интерпретаторска гледна точка, за първи път се поставят в контекста на развитието на камерната музика (и по специално - творчеството за виолончело) в България и Европа – през последното

десетилетие на XX и началото XXI век . И най- вече – предложени са конкретни интерпретаторски решения.

Авторката има **2 публикации** по темата, които са поместени в издания, които са в съответствие със ЗРАСРБ (Закон за развитие на академичния състав България) - публикуване в специализирани издания в областта на изкуствата.

Ползваната **библиография** съдържа 36 източника – 20 на български, 5 на английски и френски, 6 интернет издания и 6 нотни издания.

Впечатляваща е **художествено-творческата дейност** на дисертантката, включваща солистични и камерни изяви, премиери, звукозаписи и участие в три компактдиска.

Познавайки развитието на Теодора Атанасова мисля, че липсва информацията за успешната ѝ педагогическа дейност, донесла много признание и награди за нейни ученици.

Отчитайки сериозната и задълбочено изведена дисертантска тема - ”Интерпретационни проблеми в някои творби за соло виолончело на Петър Христосков, Димитър Христов, Николай Стойков и Георги Арнаудов”, нейния несъмнено приносен характер, богатата художествено-творческа и педагогическа дейност на докторантката, горещо препоръчвам на уважаемото Научно жури да присъди на Теодора Николаева Атанасова образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство”

София, 30 април 2024 год.

Доцент, д-р Атанас Анатолиев Кръстев

